

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1944.

Första kammaren.

Nr 6.

Tisdagen den 15 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 68, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud;

nr 69, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 70, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 71, med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger, m. m.;

nr 74, med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän;

nr 82, med förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1944/45;

nr 83, angående anslag till ytterligare reglering av vissa krediter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44; samt

nr 84, angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Justerades protokollen för den 8 och den 9 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till inköp av jordbruksinventarier m. m. för egendomen Lockerud;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

Första kammarens protokoll 1944. Nr 6.

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser eklelesiastikdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården; och

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 maj 1941 (nr 243) om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 63, med förslag till lag om ändring i 7, 11 och 14 kap. vattenlagen.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 65, med förslag i fråga om pensionsförbättring för viss personal tillhörande arméns och marinens övergångsstater; samt

nr 66, angående livränta åt Irma Marianne Jansson m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 67, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; och

nr 72, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 73, angående anslag till statens sakrevision för budgetåret 1944/45;

nr 75, angående försvarets fabriksfond;

nr 76, med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1944/45; samt

nr 77, angående godkännande av visst avtal med Ronneby stad.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 78, angående ändrade bestämmelser om lokalporto m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 79, angående anslag till försvarsberedskap vid statens järnvägar m. m.; och

nr 80, angående anslag till vissa vägbyggnadsarbeten.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 3, 20, 27 och 28, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 1—3, andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 2.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 68—71, 74 och 82—84.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 269, av herr *Elofsson, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; samt

nr 270, av herr *Ekman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om djurskydd, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr statsrådet *Domö* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 81, med förslag till lag om redovisningsmedel. m. m.;

nr 89, angående förvärv av Sölvesborg—Olofström—Älmhults järnväg;

nr 92, angående inköp av vissa vattenfallsandelar i Indalsälven och Faxälven m. m.; samt

nr 93, angående anslag till vissa nya kraftstationer m. m.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 68, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud;

nr 69, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmyndarskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 70, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 71, med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger, m. m.; samt

nr 74, med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1944/45.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 83, angående anslag till ytterligare reglering av vissa krediter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44; och

nr 84, angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Elofsson, Gustaf*, väckta motionen, nr 269, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Ekman*s motion, nr 270, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om djurskydd, m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under riksstatsens tredje huvudtitel, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 19 och 20.

Lades till handlingarna.

Punkten 21.

*Anslag till
upplysnings-
arbete rörande
mellanfolkligt
samarbete
m. m.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av herr *Johan Nilsson* i Malmö väckt motion (I:114), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor;

dels en inom andra kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren* m. fl. väckt motion (II:188), vari framställts samma yrkande som i motionen I:114;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *E. A. Lindblom* m. fl. (I:163) och den andra inom andra kammaren

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)
av herr *O. E. Sandberg* (II:367), vari likaledes framstälts samma yrkande som i motionen I:114.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:114, II:188 ävensom I:163 och II:367, till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

Reservation hade anmälts av herrar *Johan Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Bäckström*, *Bäcklund* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka de i ämnet väckta motionerna och alltså hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I:114, II:188 ävensom I:163 och II:367, till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Herr *Nilsson, Johan*, i Malmö: Herr talman! Vid punkt 21 i tredje huvudtiteln ha inte mindre än fyra motioner blivit väckta, två i vardera kammaren. Motionerna variera rätt mycket i motiveringarna, men de sluta i alla fall med samma yrkande, nämligen att riksdagen måtte anvisa samma anslag som utgick före 1939, d. v. s. 30 000 kr., till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor. Kungl. Maj:ts förslag innebär ett anslag av 12 000 kr. för sagda ändamål. Statsutskottets första avdelning, som inom utskottet har förberett huvudtiteln i fråga, har emellertid icke ansett sig kunna förorda någon höjning av anslaget över de av Kungl. Maj:t föreslagna 12 000 kr., då detta enligt avdelningens mening skulle ha fört huvudtitelns slutsumma utöver den ram, som Kungl. Maj:t har föreslagit.

Man kan då inte klaga på bristande lojalitet mot regeringen, snarare på ensidigheten i denna lojalitet. Alla ha vi nog mer eller mindre varit angelägna om att lojalt godkänna vad vår regering har föreslagit, såsom väl också bör ske, när det gäller för ett land att bryta sin väg framåt genom svåra tider. Men detta hindrar inte, att den enskilde riksdagsmannen ibland i sitt stilla sinne kan önska sig tillbaka till den tid, då han utan alltför många påfrestande hänsyn kunde föra fram sina förslag. Att den enskilde riksdagsmannen därigenom kunde känna större arbetsglädje, torde vara obestridligt, och att en sådan tid kommer tillbaka, torde också vara tämligen säkert.

För att emellertid återkomma till första avdelningens av ekonomiska skäl motiverade avslag på motionerna kan det, såsom framgår av utlåtandet, upplysas, att statsutskottet beträtt samma väg. Det låter ju så lockande klokt, att man skall hålla den ekonomiska ram, som Kungl. Maj:t efter djup och allvarlig prövning har utstakat. Därför ville endast fem av statsutskottets ledamöter i reservation till riksdagen föra fram ett förslag, att anslaget i fråga nu skulle utgå med 30 000 kr. Jag hyser dock själv den uppfattningen, att regeringen ingalunda skulle bli så särdeles ledsen, ifall riksdagen gjorde reservanternas förslag till sitt. Jag märkte inte det ringaste hot från utrikesministerns sida, när riksdagen härom året höjde anslaget med 2 000 kr. Han tog tvärtom snällt upp det högre anslaget till kommande år, och därför utgår det nu med 12 000 kr. i stället för 10 000, som han tidigare hade föreslagit.

Nu kan ju den frågan framställas till oss motionärer och reservanter: är tiden lämplig för fredsupplysning och mellanfolkligt samarbete? En stor del av Europa styres ju av diktatorer. Folken under dem ha ej frihet att säga sanningen. Allt vad diktatorerna säga och uträtta måste folken godkänna och betrakta såsom höjden av klokhet. Om någon säger motsatsen, fälla i de flesta

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.) fall skjutvapnen utslaget. Men någon gång måste vi ju dock komma ifrån detta tillstånd av hot och ofrihet. Då måste det mellanfolkliga samarbetet kunna igångsättas. Det måste alltså förberedas nu och vid den tidpunkten föras in även i sådana länder, där nu den enskilde straffas som brottsling, om han lyssnar på sin radio eller säger vad han tänker. Den nu ofrie måste bibringas kunskap om vad som hänt i den värld, som raserats, utan att han tillåtits göra någonting däremot. Det nu pågående kriget synes nog ha sin gång, men i alla världens hörn måste man efter detta göra vad man kan för att hindra en ny katastrof. Skall detta lyckas, måste folken också träda i förbindelse med varandra internationellt. Vem skall i så fall främja denna kontakt mellan länderna, detta samarbete mellan olika folk, om inte de organisationer, som redan sedan flera år i vårt land på olika sätt uppehållit mellanfolkliga förbindelser? Det har sin givna fördel, att representanter från regeringarna i olika länder gemensamt dryfta frågor, som uppstå efter kriget. Men lösningen av dessa efterkrigsproblem kan endast vinna på att även folken stå i kontakt med varandra, ha kännedom om betydelsen av dessa problem och äga en uppfattning om dem.

Det är dessa organisationer, som staten bör ge sitt ekonomiska stöd. Därigenom erhålla de större möjligheter att uppehålla sin verksamhet, samarbeta med motsvarande organisationer i utlandet och bedriva den upplysningsverksamhet, som behövs för att göra nämnda samarbete så fruktbringande som möjligt. Det förefaller mig inte ha varit en klok politik att under kriget, så som skett, avkoppla intresset för dessa organisationer. Om de emellertid, såsom gagneligt vore, skulle vara beredda att helt upptaga sin verksamhet, när kriget är slut, synes det vara klokt att nu tillföra dem det ekonomiska stöd, som de erhöello före krigsutbrottet.

Det är kanske också en annan synpunkt, som bör kunna beaktas i detta sammanhang. Vi ha i vårt land en försvarsorganisation, som — om man inberäknar beredskapsstaten — om några månader har kostat svenska staten tio miljarder kronor, om jag räknar från 1939 och har räknat rätt. Miljoner skattedragare ha villigt lämnat sina bidrag härtill, en hel del dock säkerligen ej utan svårigheter. Alla dessa ha haft en gemensam önskan att med de största ansträngningar skydda landet, dess frihet och dess oberoende. Men vid sidan om eller jämte den väpnade makten vilja mångtusent av dessa genom mellanfolkligt samarbete söka nå det internationella rättssamhälle, där fred och frihet tryggas, utan att våld behöver tillgripas.

Dessa mångtusent av svenska medborgare följa sålunda två linjer i sin strävan att gagna utvecklingen: en för väpnad makt och en för samarbete utöver landgränserna. De sätta hela sitt hopp till det senare utan att dock åsidosätta det förra. Det skulle säkerligen bli en stor besvikelse för dem, om riksdagen på nytt avvisade ett så blygsamt anspråk som förslaget att nämnda anslag skulle utgå liksom före kriget med 30 000 kr.

Det är därför med förhoppningen om att så ej sker, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till den vid ärendet fögade reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Forsslund, Wiklund, Oscar Olsson, Fahlander, Verner Andersson, Emil Petersson, Leander, Herman Ericsson, Anderberg* och *Ahlkvist*, fru *Sjöström-Bengtsson* samt herrar *Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mattsson, Bäcklund, Holmbäck, Sundelin, Einar Persson, Bäckström, Karl August Johanson, Scen Hansson, Hage, Branting* och *Dahlström*.

Herr **Lindström**: Herr talman! I gamla tider brukade här i kammaren den dag, då åttonde huvudtiteln debatterades, till en högt värderad kammarledamots ära kallas för Oscarsdagen. Jag tror, att man nu skulle kunna kalla den

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)
dag, då tredje huvudtiteln behandlas, för Johandagen, ty varje år får kammaren lyssna till herr Johan Nilssons mening på en av punkterna i denna huvudtitel. Jag är övertygad om, att kammaren med mycket stor uppskattning hör på vad herr Nilsson säger, och jag tror, att de flesta av oss också dela hans mening i princip. Jag vill liksom vid ett par tidigare tillfällen uttrycka min beundran för den ihärdighet, med vilken herr Johan Nilsson driver denna sak. Emellertid tror jag, att han gör för mycket av skillnaden i ståndpunkter härvidlag. Det är i själva verket i denna stund, om man ser praktiskt på saken, inte av någon större betydelse, om anslaget är 12 000 kr. eller 30 000 kr. Herr Johan Nilsson anförde såsom ett huvudskäl, att man skulle försöka att inverka på folken i länder, där fredens röster nu äro alldeles tystade. Möjlighet därtill finns inte i denna stund, och jag tror, att om man skall se frågan från den synpunkten, kan man gott vänta, tills ett nytt läge inträder i världen. Då får man mera nytta av sina pengar, därför att möjligheterna då äro så mycket större än i nuvarande ögonblick.

Vad gäller det svenska folkets fredsvilja, är den av ingen betvivlad. Vi behöva knappt någon fredspropaganda. Däremot vill jag erkänna, att det behövs saklig upplysning om sådana förhållanden, som ha att göra med fredens framtida organisation, och för den upplysningen är det ju sörjt genom detta fredsanslag, av vilket 5 000 kr. går till Utrikespolitiska institutet, 5 000 kr. till Nordiska föreningen för mellanfolkligt samarbete för fred, 1 000 kr. till Svenska akademiska förbundet för utrikespolitik och likaledes 1 000 kr. till den svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet. Det är just sådana organisationer, som bedriva saklig upplysningsverksamhet, som få detta understöd.

När man läser motionärernas olika framställningar, finner man, att de inte kunna ge några konkreta anvisningar om vartill pengarna skola begagnas. De föra ett resonemang i största allmänhet. Det görs ingen beräkning av något medelsbehov härvidlag, utan man får mera handla efter sina känslor än efter möjligheten att praktiskt bedöma vad som skulle kunna behövas.

Vi ha ju också i själva verket på tredje huvudtiteln flera anslag än detta, som ha med fredsarbetet att göra. Vi ha t. ex. en post på 9 000 kr. till interparlamentariska gruppen, och den bör läggas ihop med dessa 12 000 kr., för att man skall få en någorlunda riktig bild av hur det står till i detta sammanhang.

Herr Johan Nilsson beklagade, att riksdagsmännen i allmänhet nu känna sig så bundna av Kungl. Maj:ts förslag, att de inte vilja eller våga ha en egen mening. Jag tror inte, att statsutskottet eller dess första avdelning på något sätt ha känt sig nödgade eller kvalda att på denna punkt ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Vi ha gjort det helt enkelt därför, att det är det enda verkligt motiverade förslaget. Vi veta då precis vart pengarna skola gå, men som jag redan har sagt, är detta inte fallet, om vi följa motionärerna. Statsutskottet har tagit denna fråga på samma sätt som det tar alla andra anslagsfrågor, som föreläggas det, och det är ju känt, att statsutskottet då och då ändrar Kungl. Maj:ts förslag på olika punkter.

Herr talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Bärg, Johan:** Herr talman! Jag har inga som helst skäl att klandra statsutskottet för dess ställning till denna fråga, lika litet som jag har skäl att klandra den siste ärade talarens inlägg. Herr Lindström representerar liksom statsutskottet här det kalla förståndet och den nakna klokheten. Jag bryr mig, herr talman, inte så mycket om, ifall man nu på förhand kan göra upp en fälttågsplan för det arbete, som man vill stödja genom detta anslag,

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)
och jag struntar i om man inte på förhand försöker att räkna ut vinsterna därav. Men jag kan få lov att säga, även om det låter en smula larvigt, att jag har blivit så mätt på all den krassa klokhet. alla de beräkningar och hela den materialistiska anda, som bära oss igenom de fruktansvärda tiderna, att jag som en protest mot detta och som en fläkt av den gamla andan, som kanske ändå lever kvar på djupet bland oss ålderstigna, är villig att offra dessa 18 000 kronor, även om man inte på förhand kan hoppas så mycket därav.

Eftersom jag numera är den till levnadsåldern äldste i detta hus, är jag dess värre övertygad om att jag icke kommer att få uppleva den dag, då det kan bli samma fart som förr i strävandena att åstadkomma ett fredstillstånd i världen, men jag tycker, att det skulle vara hälsosamt, om man från riksdagens sida visade, att man inte lämnat all tro på möjligheten av en bättre tid och en bättre värld. För en sådan demonstration — om det finns något underlag för den känslan — offerar jag, herr talman, 18 000 kronor.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindblom: Herr talman! Jag skulle i korthet ha kunnat instämma i vad herrar Nilsson och Bårg här ha yttrat, men jag vill dock tillägga några ord i denna sak.

Då det gäller att bedöma denna anslagsfråga, är det givet, att man frågar sig, för det första, om anslaget behövs, och för det andra, om genom anslaget något kan uträttas. Man kan ju ha den frimodiga inställning, som herr Bårg gav uttryck för, och inte direkt ställa dessa frågor, men det är också förståeligt, om man ställer dem.

Jag vill då för min del säga, att jag inte kan inse, att den ståndpunkt är riktig, som herr Lindström här har intagit, att man år efter år bara skall vänta och se utan att någonsin försöka ta ett kraftigare tag. Det råder ju i och för sig ingen tvekan om att ett anslag bör utgå, utan det råder tvekan allenast om anslagets storlek. Herr Lindström efterfrågar en motivering i motionerna, men finner en klar sådan i regeringens förslag. Jag menar dock, att det är klarlagt, att åtminstone ingen nämnvärd tvekan råder om själva anslaget, utan endast om dess storlek.

Då vill jag nämna, att det redan nu har igångsatts ett ganska omfattande arbete här i vårt land för närmare utredning av de olika förslag till en slutlig fredsuppgörelse, som ha framkommit från olika håll. Det är också meningen, att dessa förslag skola vidarebefordras till andra länder för närmare diskussion. Jag håller före, att det är av allra största betydelse, att ett fördjudat strävande efter mellanfolkligt samförstånd igångsättes världen över. Här är inte fråga om endast vår egen inställning, utan här gäller det i främsta rummet att försöka få fram ett samarbete mellan de olika länderna i denna fråga. Tiden torde snart vara inne, då man kan återknyta förbindelserna mellan de olika länderna i denna fråga. I varje fall är det av betydelse, att förberedelser redan nu vidtas för återknytande av dessa förbindelser.

I den motion, som jag tillsammans med några andra ledamöter i denna kammare har tillåtit mig framföra, har utöver de anslag, som tidigare utgått till olika organisationer, även nämnts behovet av ett anslag till Nordiska fredsförbundet. Detta är en sammanslutning mellan de nationella fredsföreningarna i Sverige, Norge, Danmark och Finland, och jag vill säga, att vad gäller Nordens länder har detta förbund under gången tid haft ett mycket stort inflytande. Det är klart, att detta förbund under krigsåren inte har kunnat utföra så stort arbete, men på grund av att förbundets sekretariat nu har varit förlagt hit till Sverige, ha likväl under hela tiden förbindelser kunnat upprätthållas i större och mindre grad mellan de nordiska länderna. Dessa län-

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)

ders organisationer bilda ju också bl. a. underlaget för den internationella fredsbyrån i Genève, och det är känt, att denna i mycket stor utsträckning är beroende av den insats, som just här nämnda organisationer kunna göra. Alla skäl tala således enligt min mening för att man dels höjer detta anslag, dels låter det — utöver de organisationer, som tidigare ha fått del därav — även komma Nordiska fredsförbundet till del, så att dess verksamhet för fredssamarbetet mellan de nordiska länderna ytterligare kan utvidgas.

Jag skall kanske också nämna, att detta förbunds arbete är så pass högt uppskattat, att varje år det förlagt sin kongress till Sverige, har den svenska regeringen lämnat anslag till kongresskostnaderna. Detsamma har skett i de andra länderna. Därmed har man, menar jag, givit förbundet ett visst erkännande för dess arbete. Då vore det också skäl i att man ökade det nu ifrågasvarande anslaget, så att detta förbund finge de bästa möjliga förutsättningar att, så snart det går, igångsätta arbetet på fullt allvar i de nordiska länderna.

Jag ber, herr talman, med dessa enkla ord att få yrka bifall till reservationen.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! I huvudsak skulle jag kunna nöja mig med instämmandet i herr Johan Nilssons yttrande, men det var en sak som herr Lindström sade, som jag anser vara av den betydelse, att det bör lämnas ett direkt svar därpå.

Herr Lindström erkände, att detta anslag på 12 000 kronor var mycket väl använda pengar och att de föreningar, som fingo del av anslaget, gjorde ett mycket gott arbete, och följaktligen hade det fredsupplysningsarbete, som var verkligt effektivt och som hade hans erkännande, fått vad det skulle ha.

Herr Lindström ser på saken litet utifrån. Om herr Lindström hade intresserat sig för alla dessa föreningar, skulle herr Lindström haft reda på att de ha mycket stora ekonomiska svårigheter när det gäller just den verksamhet som herr Lindström gav sitt erkännande.

Det är för övrigt inte bara de organisationer, som herr Lindström nämnde, utan också andra som arbeta i alldeles samma riktning, och jag kan ge herr Lindström den glädjande underrättelsen, att det är en mycket stark strömning hos folkrörelserna för ernående av samarbetsorgan, så att folkrörelserna i stort sett skola kunna inlemmas i den beredskap för det internationella samarbetet som vi alla önska. Det förhåller sig nog, såsom herr Johan Nilsson sade, på det sättet att det inte räcker med att myndigheter, regeringar o. s. v. äro intresserade för den saken. Det betyder alldeles oerhört mycket, om denna rörelse får ordentligt fotfäste i de breda lagren.

Det är här inte alls fråga om upplysning för att göra det svenska folket fredligare. Just på grund av det svenska folkets läggning i det hänseendet kan det på detta område uträtta någonting genom de organisationer, som stå i spetsen för detta arbete, bland annat dem som herr Lindström själv omnämnde. Det må vara opraktiskt att just nu tala för ett ökat anslag, men herr Johan Nilsson kan glädja sig åt att det artar sig att bli mera praktiskt för var dag som går, och jag hälsar herr Rickard Lindström välkommen i spetsen för den rörelse, som är under uppsegling och som syftar till att åstadkomma någonting på detta område under de närmaste åren. Jag tvivlar inte på att vi då få se honom i våra led, men det vore nyttigare, i fall han just nu, när det är så svårt att komma fram till resultat, i denna anslagsfråga hade ställt sig på den sida som han förklarar sig innerst önska framgång.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! Den diskussion som har förts i denna fråga har blåsts upp till dimensioner som inte svara mot det praktiska resultat, som vinnes genom den verksamhet som här avses. Tidsläget är, som alla väl förstå, sådant, att den verksamhet, som dessa organisationer skulle kunna utöva, för närvarande inte kan bedrivas i full utsträckning. När motionären herr Johan Nilsson talar om den upplysningsverksamhet, som borde bedrivas bland de diktaturstyrda folken, torde var och en inse att det i närvarande stund inte är möjligt för berörda organisationer att bedriva någon sådan upplysningsverksamhet. Det allmänna läget vittnar om vilka svårigheter som för närvarande göra sig gällande. Det verkliga förhållandet är nog det, att verksamheten för närvarande måste bedrivas i mycket begränsad omfattning, och det ha tydligen också departementschefen och Kungl. Maj:t haft kännedom om, när de ha föreslagit det belopp, som upptagits i statsverkspropositionen.

Ett bifall till motionärens yrkande skulle också innebära en ökning av budgetens utgiftssida. Även om den ökningen jämförd med många andra anslag inte är så stor, bör det dock vara angeläget att se till, att inte utgifterna springa i höjden utan att det finns verkligt bärande skäl för det. Kammarens ärade ledamöter ha i dag från budgetdeputationen fått en av herr Bärge undertecknad uppgift om de anslagshöjningar och anslagssänkningar som skulle föranledas av ett bifall till väckta motioner. Vid en hastig räkning har jag funnit att föreslagna höjningar överstiga minskningarna med många tiotal miljoner kronor. Detta gäller endast motioner, där resultatet kan siffermässigt beräknas. Därtill komma en mängd motioner, i fråga om vilka ett bifall skulle medföra anslagsökningar med vida större belopp men där ökningarna inte kunna beräknas. Jag är övertygad om att när dessa motioner skola behandlas, komma vi att få höra många motionärer tala för sina förslag om anslagshöjningar och utveckla behövligheten därav.

Herr Bärge sade att statsutskottet representerar klokheten, och han orkade inte längre, förklarade han, vara med på att bara söka begränsa utgifterna. Statsutskottet har till uppgift att granska budgetens utgiftssida och kan inte vid denna granskning stå likgiltigt inför de särskilda utgiftsposterna. Statsutskottet har också granskat nu ifrågavarande anslag, och dess övervägande majoritet har funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Jag skulle kunna ge herr Bärge den repliken, att inte heller riksdagens bevillningsutskott bör tröttna, utan iakttäta den försiktighet som kan erfordras.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Min ärade vän herr Rickard Lindström ville giva denna dag en särskild uppmärksamhet och antydde, att tredje huvudtitelns behandling i kammaren skulle vara min dag på samma sätt som den dag, då åttonde huvudtiteln behandlas, har kallats herr Oscar Olssons dag. Det gav mig anledning att fundera på olika frågor under olika huvudtitlar som under åren särskilt intresserat mig. Det har varit åtskilliga frågor som jag arbetat för under de trettio riksdagar, som jag har haft nöjet att få bevista. Jag behöver inte nämna vilka huvudtitlar jag avser. Åtminstone de äldre kammarledamöterna ha nog många gånger varit i tillfälle att övervara de debatter, som ha förts under olika huvudtitlar och vari jag deltagit. Att tredje huvudtitelns behandling skulle vara någon särskild dag framför behandlingen av andra huvudtitlar torde sålunda knappast vara riktigt.

Av debatten ha vi, min dam och mina herrar, hört att också ekonomiska skäl åberopas gentemot en anslagshöjning. När emellertid min ärade vän herr J. B. Johansson åberopar dessa skäl, vet jag inte, om de tonerna äro alldeles rik-

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)
tiga. Herr Johansson har nämligen aldrig varit någon vän av detta anslag. När han nu motiverar ett avslagsyrkande med en hänvisning till begränsade tillgångar, må det följaktligen tillåtas mig att vara litet tvivlande.

Herr Lindström har räknat upp de organisationer, som ha mottagit bidrag. Han nämnde då även sådana organisationer, där huvuddelen utgöres av riksdagsmän. Dem tycker jag han gärna kunde gå förbi. I varje fall tycker jag inte att riksdagsmännens organisationer skola trängas om anslagen med folkorganisationerna i landet, som försöka utföra ett verkligt mellanfolkligt samarbete. Herr Lindström säger att föreningarna i fråga ha fått bidrag, vilket delvis kan vara riktigt, men under krigsåren ha de fört en tynande tillvaro, tack vare att riksdagen i hög grad har minskat bidragen.

Jag har aldrig sagt, såsom herr J. B. Johansson synes påstå, att man i nuvarande stund skall söka kontakt med diktaturernas folk och upplysa dem om det mer eller mindre kloka i ledningens politik. Men jag har sagt att våra folkorganisationer ute i landet skola vara så intakta, att de kunna göra det när kriget är slut. Därför skall man inte under denna tid hindra dem från att utöva någon verksamhet eller göra sitt förberedande arbete.

När herr Lindström antydde, att detta skulle vara min dag, kände jag mig liksom skyldig att till mig själv framställa den frågan, varför jag egentligen under min riksdagstid kommit att intressera mig för dessa frågor — jag gjorde det nämligen inte från början. Anledningen härtill var, att jag tillhör ett parti, som kanske starkare än andra understryker fredens betydelse. Men när jag suttit i statsutskottet några år och där jämte mina kamrater delat ut den ena miljonen efter den andra för att slutligen komma upp i miljarder, har jag undrat, om man ändå inte skulle kunna ge en liten allmosa åt sådana organisationer, som ha till speciell uppgift att söka kontakt med utlandet och främja fredssträvandena.

Här förekommo förr rysliga bataljer i kammaren. Lindhagen hade alltid förslag till sådana anslag på ett par, tre tusen kronor, men man slogs mycket häftigare om dem än man senare har gjort, när jag motionerat om betydligt större anslag, fast stridigheter inte heller senare saknats.

Jag måste säga att man bör kunna kombinera väpnad makt med samarbete med utlandet. Den väpnade makten har egentligen gjort bankrutt. De som ha rustat mest bruka ju bli besegrade, om de äro än så stora. Men vi rusta ju också, kan man invända. Och detta är riktigt. Men detta beror på att andra rusta. Ensamma kunna vi inte låta bli att rusta. Men vi ha både rätt och skyldighet att söka en annan linje för att nå den fred som alla önska. Och då förefaller det mig, som om man inte borde förkasta den möjlighet som folkorganisationernas samarbete med motsvarande organisationer i utlandet kan utgöra.

Egentligen ha en del — det kan jag kanske säga rent ut i kammaren en gång — till och med i statsutskottet vissa anmärkningar att göra mot fredsorganisationerna här i landet. När vi i utskottet hade behandlat denna sak, var det en kamrat som sade till mig: »Gör om det där fredsfolket, så skall vi följa dig!» Hur vill man då ha det där fredsfolket?

Det är ju ungefär samma toner, herr talman, som vissa stormakter i detta ögonblick låta höra, när de icke vilja förhandla med en stat, så länge den sittande regeringen är kvar. Det räcker inte med att regeringen har sitt lands förtroende, utan landet skall ha en regering som tillfredsställer motståndaren. På samma sätt är det med vissa riksdagsmän, när de skola ta ställning till dessa anslag till fredsorganisationerna. Tänk, om man ute i landet sade: »Vi följer inte dessa lagar, så länge det sitter sådana riksdagsmän som de nuvarande i den svenska riksdagen.» Vad skulle man säga om sådana fall? Låt

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)
oss hopas att Kungl. Maj:t, som har i uppdrag att utdela dessa pengar, utväljer sådana organisationer, som göra sig förtjänta av att få detta ekonomiska stöd.

Det skulle, herr talman, vara åtskilligt att tillägga, men jag skall inskränka mig till att uttala en förhoppning, att riksdagens första kammare inte på nytt måtte avslå ett förslag att höja anslaget till vad det var före 1939. Det drabbades då av en nedskärning som intet annat anslag. Det vore rimligt att skipa rättvisa genom att ånyo höja det.

Jag kan, innan jag slutar, lämna den upplysningen, att i andra kammaren utskottets förslag antagits med 97 röster mot 89 för reservationen. Om första kammaren nu gör en demonstration för mellanfolkligt samarbete, tror jag inte att någon olycka därmed sker. I värsta fall skola vi kanske till ett annat år lyckas få upp anslaget till det vi önska.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Pauli: Herr talman! Den senaste motiveringen för sitt yrkande, som herr Johan Nilsson i Malmö framställde, var att vi skulle demonstrera för freden genom att rösta för hans förslag, och den ståndpunkt som herr Bärg i Katrineholm intog i sitt uttalande var av samma art. Han ansåg att man på denna punkt kunde släppa de kalla, kloka och nyktra statsutskottssynpunkterna och lämna ut 18 000 kronor såsom en ren känslodemonstration. Jag får säga att det var med stor överraskning, som jag hörde bevillningsutskottets ärade ordförande yttra sig på det sättet, ty jag kände alls inte igen det grepp, med vilket han eljest brukar behandla ekonomiska frågor här i kammaren. Jag förstår emellertid, att när han denna gång ansåg, att de statsfinansiella synpunkterna borde vinkas bort, låg bakom detta ett verkligt patos för den sak det här gäller.

Jag har begärt ordet närmast därför att jag hörde herr Johan Nilsson säga till statsutskottets ordförande, att herr Nilsson inte kunde fästa sig vid vad herr J. B. Johansson anförde mot reservationen, enär denne aldrig varit någon vän av detta anslag. Då jag nu med några ord vill motivera, varför jag anslutit mig till statsutskottets majoritet, kan jag för egen del i varje fall åberopa, att jag i många år har uppträtt här i kammaren såsom talesman för ett högre anslag. Jag har emellertid under de senaste åren inte funnit mig kunna rösta för ett större anslag av det enkla skäl, som väl har förestavat flertalet riksdagsmäns ställning i denna fråga. Så länge vi hade fred i världen, ansågo vi att man kunde göra en positiv insats genom att stärka de internationella fredsorganisationerna. När det är krig runt omkring oss, gäller det däremot närmast att ge ut pengar till sådana ändamål, som kunna stärka vårt lands egna möjligheter att hålla oss fria och oberoende och bidra till att bevara åtminstone vårt land såsom en fredsö fram till nästa fredsperiod. Vi ha med andra ord ansett att detta anslag inte har samma aktualitet under dessa år efter 1939 som det dessförinnan hade. När det blir fred igen och vi få tillfälle här i landet att samverka med andra internationella organisationer för ett stärkande av de grundvalar, som då skola läggas för en, såsom vi hoppas, mycket lång fredsperiod, får detta anslag naturligtvis en annan bakgrund.

Jag tycker att detta är så pass enkla och klara fakta, att man inte skulle behöva tveka så mycket. Det är ingalunda så, att de som rösta för en höjning av detta anslag därmed kvalificera sig såsom verkligt goda fredsvänner, medan de som rösta mot en höjning av anslaget äro mindre goda fredsvänner. Det är helt enkelt en omdömesfråga, och den gäller inte fredsvänlighet eller dess motsats, utan hur mycket pengar vi i närvarande stund böra giva till det utrikespolitiska upplysningsarbetet. Jag skulle för min del inte haft någon-

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)

ting emot en mindre höjning av anslagssumman, men jag tror att det anslag, som nu utgår, ganska väl fyller sin uppgift med hänsyn till det sätt varpå det användes. Att bara av känslöskäl och för demonstrationens skull höja anslaget från 12 000 till 30 000 kronor, anser jag inte att riksdagen kan tillåta sig — så pass mycket har jag i alla fall under de snart 20 år, jag suttit i statsutskottet, tagit intryck av de nyktra statsutskottssynpunkterna.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Lindström: Herr talman! Jag vill uttala en mild men ändå bestämd protest mot de försök som ha gjorts här i debatten att taxera de olika talarnas fredsvänlighet efter deras ställning till detta anslag. I herr Bärags lika patetiska som sympatiska anförande framträdde detta mycket tydligt. Det kom också fram hos herr Oscar Olsson som, om jag fattade honom rätt, ansåg tillfället lämpligt att bedja mig komma med i fredsarbetet. Det underströks också av herr Johan Nilsson i hans senaste anförande, då han sade: »Låt oss göra denna demonstration!» och därmed uppenbarligen avsåg en speciell demonstration för freden.

Jag vill säga, att jag är livligt intresserad för ett sakligt fredsarbete. Det är också statsutskottets majoritet, men vi föreställa oss inte att ett verkligt fredsintresse kan mätas med anslag på tolv eller tjugufyra eller trettio tusen kronor. Det bestämmande för statsutskottets majoritet har inte varit ställningen till fredsproblemen, utan vi ha prövat ärendet som en vanlig anslagsfråga och därvid funnit att det enda som egentligen varit att hålla på är Kungl. Maj:ts förslag.

Jag hoppas att de för första kammaren ganska ovana synpunkter, eller kanske rättare känslöstämningar, som gjort sig gällande i denna debatt, inte skola triumfera vid voteringen, utan som vanligt den verkligt sakliga och övervägda ståndpunkten.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Endast en kort replik till herr Johan Nilsson. Han har tillåtit sig att utpeka mig personligen såsom en given, alltid förefintlig motståndare till detta anslag. Jag tillbakavisar detta påstående såsom varande en grov förvanskning av fakta. Jag har under dessa år röstat för Kungl. Maj:ts förslag i den anslagsfråga det här gäller, och den omständigheten, att jag icke kunnat biträda herr Johan Nilssons motionsvis framställda yrkande, kan och får inte tolkas såsom ett bevis för att man är motståndare till den sak anslaget gäller.

Herr Bärög, Johan: Herr talman! Det skulle göra mig ont, om någon mera än herr Lindström fattat mitt förra anförande så, att ett ståndpunktstagande för eller emot reservationen enligt min mening skulle markera en sämre eller förnämligare ställning till fredsfrågan. En sådan synpunkt ber jag att bestämt få ta avstånd ifrån. Jag är övertygad om att herr Lindström är lika god fredsvän som jag.

Jag har heller inte stött mitt ståndpunktstagande på några som helst förnufts-skäl. Man kan väl någon gång i livet få tillåtelse att handla oförnuftigt. Detta låter måhända konstigt, men de ärade kammarkamrater som voro med under den gamla goda tiden, som det heter, ha nog i minne, hur mycket man förr i världen kostade på någonting som nu alldeles har försvunnit ur språkbruket: ideella strävanden och allt vad det nu hette. Jag sade i mitt förra anförande att det bör kunna förlätas, om någon fläkt av detta alltjämt finns kvar. Men därför är det också klart, att jag visst inte begär att min högt aktade vän statsutskottets ordförande skall dela mina motiv. Det skulle vara

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.) sorgligt, om han så gjorde, ty utskottet har ju skyldighet att behandla ting sakligt och väga förnuftsskäl och allt sådant som är så ytterst värdefullt.

Jag röstar alltså inte med reservationen väsentligen av de skäl som herr Lindblom och herr Johan Nilsson ha angivit, utan endast för att tillkännagiva ett behov av att någon gång begå en sådan ungdomlig dumhet som vi begingo förr i världen när vi trodde på bättre tider, en bättre värld och en bättre mänsklighet. Om jag då, utan att be någon följa mig, reagerar mot all denna anhopning av kalla beräkningar och förnuftigheter och vad man nu skall ge det för vackra benämningar, få ni väl ha överseende därmed.

För att om möjligt ge något begrepp om varför jag är färdig att begå denna dumhet skall jag sluta med att berätta en liten historia. För många år sedan blev det som en epidemi bland gamla absolutister här i riksdagen och utanför densamma att lämna den absolutistiska banan och börja dyrka Bacchus. En god vän till mig, som var ledamot av denna kammare men som aldrig hade varit någon beundrare av absolutismen, sade då vid ett tillfälle: »Detta är bedrövt. Jag är färdig att som demonstration mot den här tendensen begå dumheten att själv bli absolutist.» På det viset kunna människorna reagera och jag förstod honom. Jag begär inte att herr J. B. Johansson och herr Lindström skola förstå mig, när jag ämnar begå en sådan där dårskap, men motiven äro ungefär desamma som de, vilka förmådde denne kammarledamot att yttra de ord jag här återgivit.

Herr **Sandler**: Jag önskar endast tillkännage, herr talman, att jag kommer att rösta för det högre anslaget. För utrikesdepartementet bör det inte vara någon svårighet att även efter en eventuell höjning av detta anslag finna en förnuftig och på samma gång ur svensk synpunkt statsnyttig användning för dessa medel.

I herr Sändlers yttrande instämde herr *Schlyter*.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Jag tycker nog att de sakliga anförandena här till sist ha börjat bli rätt så patetiska.

Herr J. B. Johansson protesterar mot att jag misstänkliggör hans ställningstagande till detta anslag numera. Herr Johanssons inställning är känd sedan länge, och partiet har jag varit i diskussion med under många år om detta anslag. Då gick man på den rena principiella avslagslinjen, men slutligen blev det en kompromiss, tyst eller öppen. Den gick ut på att eftersom vi nu kommo in i andra tider, skulle skyttarna få sitt anslag och fredsvännerna sitt. På det sättet blev det tyst kring detta anslag. Då har herr J. B. Johansson också röstat för detsamma, den saken vill jag visst inte bestrida. Men hans indignation tycker jag inte verkar så äkta som den borde, ty de debatter vi tidigare fört ha sagt någonting helt annat. Löftet mot skyttarna har hållits men svikits mot fredsvännerna, som ha sett sitt anslag nedskrivs med två tredjedelar.

Jag vill heller inte erkänna att de, som i detta fall tala för Kungl. Maj:ts proposition, äro de mest sakliga av alla. Jag har i många fall försvarat Kungl. Maj:ts förslag, men herr Johansson har haft en annan uppfattning och gått ett steg högre — jag behöver inte tala om vilken huvudtitel det gällt. I de fallen har herr Johansson visst inte respekterat Kungl. Maj:t på samma sätt som han gör i dag. Under sådana omständigheter förstå kammarens ledamöter att jag inte precis tar såsom äkta vad som nu säges om det sakliga på den punkten.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet

Anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete m. m. (Forts.)
i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Johan*, i Malmö begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 punkten 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 72.

Punkterna 22—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 25.

Lades till handlingarna.

Herr statsrådet *Ewerlöf* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 90, angående statsbidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3—15.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45 till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg till den hos riksdagens kamrar, utskott och kansli tillfälligt anställda personalen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Utskottet hade i förevarande utlåtande anmält, att vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehafte, någon anledning till anmärkning icke förekommit.

Herr **Holmström**: Herr talman! Såsom framgår av det, som finnes anført under punkten II 4) i den föreliggande ämbetsberättelsen, ha statsrevisorerna år 1941 gjort vissa anmärkningar mot skötseln av Långmoraförläggningen och socialstyrelsens tillsyn över densamma. Jag har här i kammaren vid några tillfällen skildrat, hur förhållandena där ha varit. Jag har då inte framfört mina personliga erfarenheter, utan följt Långmora arbetshemsstyrelses eller dess arbetsutskotts protokoll, och till dessa har jag knutit mina personliga synpunkter. Sådana har jag också framfört i en reservation till konstitutionsutskottets utlåtande förra året.

Även i pressen har saken varit föremål för livlig debatt. Särskild uppmärksamhet har fästs vid de förhållanden, som varit föremål för justitieombudsmannens utredning och som rubriken i hans berättelse anger sålunda: »Centralt ämbetsverk har till föreståndare för en under verket lydande förläggning för utlänningar utsett en svåger till verkets chef. Fråga huruvida den sistnämnde utövat obehörig påverkan vid tjänstens tillsättande samt sedermera vid tillsynen över tjänst innehavarens fullgörande av sina åligganden.» Det rör sig alltså om vad man impopulärt kallar »svågerpolitiken». Av vad som nu i justitieombudsmannens berättelse är anført i denna detalj, och kanske än mer av vad som kan läsas mellan raderna, framgår att den från olika håll framförda kritiken varit berättigad. I berättelsen skymta också förhållanden inom det kungliga verket socialstyrelsen, som måste anses uppseendeväckande.

Jag har, herr talman, frestats att vid detta tillfälle göra en återblick och en resumé över allt som förekommit i denna bedrövlige affär. Men jag har segtrat över frestelsen. Jag förmodar att vad justitieombudsmannen skrivit och vad som i dag säges i riksdagen utgör sista kapitlet i denna sensationshistoria. Sista kapitlet hade bort skrivas långt tidigare och av herr statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet. Denna sak är en skamfläck på svensk statsförvaltning. Det är att beklaga att herr socialministern inte har tvättat bort den.

Just i dessa dagar har ett kommittébetänkande framlagts med förslag om

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

att utlänningsärendena skola frigöras från socialstyrelsen och handläggas av en särskild myndighet. Det kom som ett brev på posten. Jag ber att få uttala den förhoppningen, att det skall bli möjligt för herr statsrådet och chefen för socialdepartementet att framlägga ärendet för denna riksdag. Om denna föreslagna förändring kan man använda ett gammalt uttryck: den kommer att fylla ett länge känt behov.

Herr talman! Jag har givetvis intet yrkande.

Herr **Ström**: Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av bilaga IV till justitieombudsmannens berättelse. Innan jag går att något granska denna bilaga, vill jag som vanligt uttrycka min stora och livliga glädje över justitieombudsmannens, liksom över militieombudsmannens, utomordentliga och enastående vaksamhet, skicklighet och opartiskhet i handhavandet av sitt utomordentliga ämbete. Jag vill understryka vilken vinning det är för ett land att i sin författning äga en sådan institution som denna, handhavd på detta sätt av riksdagens ombudsmän så gott som utan undantag alltsedan institutionens tillkomst.

Jag övergår nu till den sak som föranlett mig att begära ordet. Justitieombudsmannen upprättar ju varje år en förteckning över ärenden av olika slag, som angå riksdagen och speciellt riksdagens förhållande till regeringen. Bilaga IV rör »ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1943 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling dessa ärenden undergått under år 1943». En granskning av denna tabell kan ge anledning till varjehanda reflexioner, inte när det gäller våra ombudsmäns nit och skicklighet att angiva det öde varje ärende haft i Kungl. Maj:ts kansli, utan i fråga om hur riksdagens skrivelser behandlats av Kungl. Maj:t.

Om vi följa uppställningen i justitieombudsmannens berättelse och börja med justitiedepartementet, finna vi först ett ärende, som är 20 år gammalt. Det är »riksdagens skrivelse den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egnahemsbildningen». Om detta ärende, som under 20 år och under vitt skilda regeringar handhafs av Kungl. Maj:t, säger J. O.: »Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 274 och 1940 sid. 301. Ärendet är, efter beredning inom justitiedepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» Efter 20 år har frågan alltså — och det har genom J. O. tidigare meddelats om dess öde — kommit dithän, att departementet underställt Kungl. Maj:t förslag, men detta vilar fortfarande hos Kungl. Maj:t.

Vi kunna ta ett annat exempel, som också rör justitiedepartementet. Det gäller en skrivelse från riksdagen av den 11 mars 1931 »i anledning av väckt motion om beredande åt omnibustrafiken av visst straffrättsligt skydd mot uppsåtlig skadegörelse m. m. Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 251. Straffrättskommitténs utredningsarbete för en revision av brottsbestämmelserna rörande skadegörelse m. m. pågår.» Av denna redogörelse se vi, att detta 13 år gamla ärende hamnat hos straffrättskommittén. Denna utgör tydligen en uppsamlingcentral för alla tänkbara ärenden, liksom en del andra väldiga kommittéer som jag strax kommer till, och där få ärendena vila. Man tycker att denna lilla detalj skulle kunna utbrytas och föreläggas riksdagen utan att behöva vänta på sin lösning i 13, 14, 15, 20 eller kanske till och med 30 år.

Ett annat 13 år gammalt ärende gäller riksdagens skrivelse av den 13 mars

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

1931 »i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser». Detta är alltså ett, låt vara obetydligt, snygghetsärende. Riksdagen har velat hålla snyggt utefter vägarna, precis som en husfar eller husmor vill hålla snyggt i sitt hem. Nu har det gått 13 år, och efter den tiden skriver J. O.: »Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 276 och 1943 sid. 248. Sedan skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet från kommunikationsdepartementet, är ärendet, i den mån det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.»

Jag tar ännu ett 13 år gammalt ärende från justitiedepartementet, nämligen en skrivelse från riksdagen av den 20 maj 1931 »i anledning av väckt motion angående införande av ett dagordningsinstitut i vår författning». Också där heter det: »Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1938 s. 281. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» Det är ju ett stort ärende av djupt ingripande betydelse, och jag kan förstå att Kungl. Maj:t behöver lång tid för eftersinnande. Men om man nu inte anser sig kunna införa ett dagordningsinstitut, borde man väl ändå kunna meddela detta till riksdagen, så att ärendet eventuellt avföres från diariet.

Vi ha ett 12 år gammalt ärende: en skrivelse från riksdagen av den 8 mars 1932 i anledning av väckta motioner om avskaffande av krigsdomstolarna och strafflagen för krigsmakten. J. O. gör där en hel rad hänvisningar angående vidtagna åtgärder, och så säger han: »Utredningen angående revision av strafflagen för krigsmakten pågår.» Denna 12 år gamla angelägenhet intresserar svenska folket på det allra högsta, och det skulle vara mycket önskvärt, om riksdagens skrivelse här snarligen kunde leda till ett resultat.

Sedan följer ett annat 12 år gammalt ärende, som kanske inte är av samma stora vikt, men därför kanske lättare att bringa positivt ur världen. Det gäller en skrivelse av den 12 maj 1932 i anledning av väckt motion angående upphävande av den s. k. lösöre köpsförordningen m. m. J. O. säger: »Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.»

Om vi sedan ta ett hopp ned till 9 år gamla frågor, finna vi en skrivelse av den 5 april 1935 i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m. Herrarna erinra sig säkerligen vilka väldiga debatter som pågingo i pressen och även i riksdagen för ett tiotal år sedan på grund av att enskilda pensionsfonder genom olika manövrer helt enkelt hade förts bort ur vissa bolags räkenskaper, så att arbetarna, som räknade på pensioner, plötsligt funno sig stå utan sådana. »Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning», säger J. O.

Ett annat 9 år gammalt ärende gäller motioner om vägfred, en sak som vi verkligen skulle behöva färdiga bestämmelser om när trafiken, då freden en gång kommer, släppes lös på allvar. J. O. säger: »I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning.»

8 år gammalt är ett ärende om vissa ändringar i gällande bestämmelser angående utomäktenskapliga barns arvsrätt. Där säger J. O.: »Det utredningsarbete för kodifiering av ärvdabalken, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1941 givits i uppdrag åt särskilt tillkallade sakkunniga, pågår.» Detta ärende behövde alltså ligga hos Kungl. Maj:t från februari 1936 till den 31 oktober 1941, innan Kungl. Maj:t kunde finna sakkunniga för att behandla frågan. Men när vi betrakta redogörelsen för de kommittéer, som äro i verksamhet, ser det ju ut, som om vi hade en alldeles orimligt god tillgång till sakkunniga. Man skulle inte kunna tro att det råder någon som helst brist på sakkunniga krafter.

Jag skall inte dröja längre vid justitiedepartementet. Det skulle ta för lång

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

tid att läsa upp alla ärenden, och jag vill inte att herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet skall sitta på de anklagades bänk alltför länge — han är ju själv alldeles oskyldig. Det är hans företrädare som låtit sig komma dröjsmålen till last.

I fråga om försvarsdepartementet har jag inte kunnat finna någon större anledning till anmärkning. Visserligen finns det ett ärende från 1929 — således rätt gammalt — beträffande vilket justitieombudsmannen skriver, att det tills vidare vilar, men med undantag för ett par tre små, rätt ringa ärenden finns det inte så många av äldre datum. Antingen har således riksdagen varit mycket moderat i fråga om att skriva till chefen för försvarsdepartementet, eller också har chefen för försvarsdepartementet varit oerhört noggrann och rask, då det gällt att få ärendena ur världen. Jag kan därför inte — hur gärna jag än för konsekvensens skull ville — här komma med någon anmärkning.

Om jag så övergår till socialdepartementet, finner jag där rekordet i fråga om vilande ärenden. Ett ärende har vilat i 37 år. Det är riksdagens skrivelse den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. Justitieombudsmannen skriver: »Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» Jag vet nu mycket väl, att många apoteksfrågor varit uppe under tiden och att mycket gjorts på detta område, men den grundliga omdaning, som riksdagen begärde för 37 år sedan, väntar riksdagen ännu på.

Ett ärende under socialdepartementet, som är synnerligen viktigt, är 21 år gammalt. Det är riksdagens skrivelse den 17 april 1923, i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. Märk väl, att detta är en mycket viktig fråga ur folkhälsans synpunkt, som i ett folkhem borde ha varit löst för länge sedan. Det är intressant läsa vad justitieombudsmannen i detta fall skriver: »Medicinalstyrelsen har den 8 juni 1923» — således mycket snabbt efter skrivelsen — »anbefallts inkomma med utredning och förslag i frågan. Sedan detta uppdrag fullgjorts, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» När detta uppdrag fullgjorts står inte angivet. Kungl. Maj:t handlade här således mycket snabbt, men sedan glömdes det hela bort.

Ett annat ärende är 20 år gammalt. I en skrivelse den 3 juni 1924 begärde riksdagen åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. Justitieombudsmannen har här en lång beskrivning på skrivelsens öde och skriver till slut: »Efter avslutad remissbehandling av detta förslag är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» Detta är en jämförelsevis liten social fråga, som det väl inte skulle behöva ta 20 år för att lösa.

Ett ärende har vilat i 17 år. Riksdagen begärde i en skrivelse den 8 juni 1927 i anledning av väckta motioner ävägbringande av utredning och förslag rörande statsbidrag till bestridande av kostnaderna för den allmänna sjukvården i riket. Det var tydligen särskilt reumatikervårdens ordnande man hade i tanke. Det var alltså för 17 år sedan. Nu är hela pressen fylld av uttalanden från läkare, sakkunniga och ekonomer om vilken oerhörd ekonomisk förlust landet årligen lider på grund av att vi ha så många reumatikersjuka. Riksdagen uppmärksammade således för 17 år sedan denna fråga, men ännu har den inte blivit löst. Det är ju ett ganska egendomligt förhållande. Beträffande reumatikervården, som således utgör en detaljfråga i den stora utredningen, skriver justitieombudsmannen: »Av de sakkunniga avgivet förslag till reumatiker vårdens ordnande, varöfver medicinalstyrelsen utlåtitt sig, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» Om man fortsätter i samma takt, vet jag inte, när vi skola få de övriga frågorna behandlade.

Vi ha ett ärende som är 16 år gammalt. Den 25 maj 1928 skrev riksdagen till Kungl. Maj:t angående hotell- och restaurangpersonalens samt badhuspersonalens anställningsförhållanden m. m. Justitieombudsmannen säger:

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

»Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.» Detta ärende kan ju inte vara av den storleksordningen, att man kan behöva 16 år för att komma fram till ett resultat. Ett eller två år hade jag funnit vara rimligt, men 16 år finner jag vara orimligt.

Jag gör så ett hopp till ett ärende, som är 10 år gammalt. Det är en skrivelse av den 4 maj 1934, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården. Här ha vi en av de väldiga säckar, i vilka man stoppar alla motioner och alla förslag och ur vilka ingenting tycks komma. Justitieombudsmannen hänvisar först till tidigare vidtagna åtgärder och skriver sedan: »Den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för socialdepartementet att utse en kommitté med uppdrag att verkställa en översyn av den svenska socialvården och framlägga de förslag, vartill denna översyn föranleder. Kommitténs arbete pågår.» Denna stora socialvårds-kommitté ligger som ett väldigt hinder för lösningen av en rad sociala del-frågor, och vi fråga oss, när denna kommitté skall bli färdig, så att vi få ärendet inför riksdagen och kunna börja behandla alla dessa stora sociala spörsmål. Jag vill inte anklaga eller kritisera statsrådet och chefen för socialdepartementet. Han kan säkerligen inte rå för att kommittén arbetar så långsamt. Jag vill inte heller kritisera kommitténs ordförande, som ju är en av vårt lands allra förnämsta och skickligaste ämbetsmän och utredningsmän, men jag har en känsla av att man ständigt stoppar så många nya frågor i kommitténs säck, att man, när man nalkas botten, finner, att det återigen är lika fullt, och får börja från början igen. På det sättet får man hålla på i evighet utan att det blir något resultat. Jag tror att vi böra avbryta detta remitterande av alla sociala frågor till den sittande kommittén och i stället begära, att kommittén framlägger ett förslag på grundval av de ärenden den redan har. Det vore också säkerligen klokast, om man frigjorde endera ordföranden eller någon av de sakkunniga inom kommittén från allt annat arbete och låte honom helt ägna sig åt denna stora och viktiga utredning.

Jag skall inte dröja längre vid socialdepartementet. Det är sida upp och sida ned med vilande ärenden — det skulle räcka till en hel broschyr — som äro hänvisade till olika kommittéer och sakkunniga och som vi aldrig se skynten av. Det är väl denna omständighet som gör, att några sociala frågor numera i själva verket aldrig komma upp till behandling i riksdagen. De äro som borta. Detta kan inte vara rimligt.

Även inom kommunikationsdepartementet finnas åtskilliga frågor, som vänta på sin lösning, men den äldsta är endast 12, 13 år. Det är fråga om trafik-säkerheten, och de flesta ärendena röra liknande frågor. Jag antar att vi här kunna vänta oss en ny ordning, när det nya statliga vägväsendet kommer ordentligt i gängorna, varför jag skall gå förbi detta departement.

I finansdepartementet liksom i jordbruksdepartementet vänta också en hel del skrivelser, som riksdagen begärt, på utredning. Det är sida upp och sida ned i berättelsen, och jag skulle få hålla på i timmar, om jag skulle läsa upp alla ärenden. Jag skall därför endast draga fram ett ärende från finansdepartementet, som är 31 år gammalt, nämligen riksdagens skrivelse den 3 maj 1913, angående Kungl. Djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. Det är svårt för oss att tänka oss detta märkliga faktum, att det för 31 år sedan fanns ett så levande intresse i riksdagen för södra och norra Djurgårdens bevarande, att man skrev till Kungl. Maj:t och begärde deras bevarande såsom en naturlig park. Under tiden har ingenting gjorts för att uppfylla riksdagens önskan. Hela norra Djurgården har ju förstörts eller håller på att förstöras genom en bebyggelse, som alldeles tydligt tillkommit i strid med riksdagens önskan år 1913.

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

Om jag därefter övergår till ecklesiastikdepartementet, måste jag säga, att man här, bortsett från ett par gamla ärenden, arbetat undan väldigt. Det få väl båda de ärade innehavarna av detta statsrådsämbete under det sista decenniet taga åt sig äran av. De flesta vilande frågor, som här finnas, hänföra sig till de tre, fyra sista åren. Det är egentligen endast en skrivelse, som är av äldre datum, nämligen den från 1927, i anledning av väckt motion angående viss ändring i fastställda villkor för behörighet att söka och inneha befattning som lärare vid folkskola. »Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning», säger J. O. I övrigt äro ärendena från relativt sent datum. De sista åren har det emellertid blivit stopp. Den stora utredningskommittén rörande skolväsendet utgör ännu en sådan där säck, i vilken man stoppar allting, med påföljd att utredningen ingen vart kommer. Alla reformer bli omöjliga genom att man ständigt hänvisar till den stora utredningen. Får denna kommitté leva och frodas ytterligare några år, stagnerar allt arbete på skolväsendets område. Det är därför av betydelse, att vi snabbt få den stora skolkommitténs förslag inför riksdagen. Samtidigt därmed kommer en rad av de skrivelser, som nu vila, att bli avförd på ett, få vi hoppas, i de flesta fall positivt sätt.

Handelsdepartementet har inget enda ärende som är äldre än från 1934, och de flesta äro från åren efter 1939. Detta förhållande är ju sällsynt, och någon anmärkning kan därför inte göras mot departementet, lika litet som mot folkhushållningsdepartementet, vilket ju är ett ungt departement — endast två frågor som höra dit, äro ännu inte avgjorda av riksdagen.

Herr talman! Med detta har jag inte velat rikta något särskilt klander mot den nuvarande regeringen. Mina anmärkningar drabba ju många föregående regeringar och i vissa fall många föregående statsråd. Jag har endast velat fästa kammarens uppmärksamhet på nödvändigheten av att riksdagen verkligen ser till, att ärendena inte stanna hos Kungl. Maj:t, ty då har ju riksdagens ställningstagande ingen betydelse, då har riksdagen blivit en nullitet, vilket riksdagen icke får vara. Riksdagen måste kunna begära, att ärendena från riksdagen skola prövas och prövas snabbt och att Kungl. Maj:t skall säga sin mening. Riksdagen måste få veta, om ett förslag kommer att framläggas eller icke. Ärendena få inte ligga till domedags otta, innan de avgöras.

Jag vill även, herr talman, påpeka vikten av att de stora centralkommittéerna, sådana som skolkommittén och socialvårdskommittén med flera, inte år efter år få utgöra dylika väldiga säckar, dit allting stoppas. Det måste även trötta ledamöterna i kommittén, att ärendena aldrig avgöras. liksom det förorsakar Kungl. Maj:t många svårigheter därigenom att Kungl. Maj:t på grund av att dessa kommittéer ligga i vägen hindras att framlägga förslag i ärendena.

Jag har intet yrkande.

Herr **Schlyter**: Herr talman! Syftet med publiceringen av den bilaga till justitieombudsmannens berättelse, som herr Ström här fäst uppmärksamheten på, är tydligen att riksdagens ledamöter skola få tillfälle att verkställa just den granskning, som herr Ström nu gjort.

Första lagutskottet har sedan flera år för sin del haft uppmärksamheten riktad på samma granskning, varvid utskottet fått begränsa sig till sådana riksdagsskrivelser, som föranletts av framsällningar från första lagutskottet. Över dessa upprättade utskottet under de båda föregående riksdagarna en förteckning, som upptog vad utskottet kunnat utröna angående de olika ärendenas behandling utöver vad justitieombudsmannens bilaga innehöll. Denna granskning har emellertid icke givit utskottet anledning till något uttalande. Förteckningen stencilerades och utdelades till utskottets ledamöter men blev

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

aldrig tryckt. För riksdagens ledamöter utgör ju denna bilaga IV i och för sig tillräcklig grund för att motionsvis eller interpellationsvis ånyo väcka de frågor, som någon ledamot kan anse på något sätt försumpade.

I detta sammanhang kan det icke bli tal om att ingå på någon detaljgranskning. Tar man emellertid varje ärende för sig, är det märkligt, hur det så småningom framkommer förklaringar till att de icke lett till någon positiv åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Departementscheferna äro icke allsmäktiga, när det gäller att disponera över medel för att verkställa de utredningar, som riksdagen begär. De ha också sitt intresse riktat åt olika håll. Det är icke alldeles säkert, att herr Ström har rätt i att det är tidigare departementschefers skuld att vissa ärenden icke lett till något resultat. Det kan hända, att ärendet upptagits, men åter lagts ned, eller att andra ärenden av en följande departementschef befunnits vara mera angelägna att bringa till fullbordan.

Överhuvud taget är detta en fråga, som jag icke tror går att lösa i ett så här allmänt svep, utan det bästa vore nog, om varje riksdagsman, som är intresserad av någon särskild fråga, ville ta upp den för sig. Det hade varit möjligt för herr Ström, att under de 31 år, som något av de av honom omnämnda ärendena stått upptaget i bilagan, tidigare påpeka att riksdagens skrivelse borde av Kungl. Maj:t beaktas.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, lades det nu föredragna utlåtandet till handlingarna.

Ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

I detta utlåtande hade utskottet anmält, att vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, någon anledning till anmärkning icke förekommit.

Herr **Siljeström**: Herr talman! Ett par av de ärenden, som finnas behandlade i militieombudsmannens ämbetsberättelse, föranleda mig att här i kammaren framföra några reflexioner. Båda ärendena angå tryckfrihetsförordningen, och båda ha samband med luftbevakningen.

I två olika tidningar ha intagits uppgifter, vilkas bringande till offentligheten ansetts kunna vara till skada för vårt försvar. Rörande uppgifterna i den ena tidningen yttrar krigshovrätten uttryckligen, att de i tidningen förekommande uppgifterna sammanställda med varandra kunde leda till upplysning om militära förhållanden av beskaffenhet att böra hållas hemliga. Innan jag går vidare, vill jag emellertid förutskicka, att i intetdera fallet något klander enligt min mening kan riktas mot tidningsutgivarna, såtillvida som dessa med all säkerhet varit i god tro och icke haft någon avsikt att ge spridning åt uppgifter, som de förstått bort hemlighållas. Mina reflexioner beröra ej heller militieombudsmannen, som nog i förevarande fall knappast haft annat att göra än att anställa åtal. I de båda ifrågavarande fallen ha de befälsmyndigheter, som i ena fallet verkställt efterforskningar efter den, som lämnat upplysningar till tidningen, och i andra fallet tilldelat vederbörande uppgiftslämnare tillrättavisning, av militieombudsmannen ställts under åtal. Utgången av åtalen är ännu icke klar, i det att båda målen äro beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

Nej, mina funderingar angå vissa stadganden i tryckfrihetsförordningen, och vad som i dessa båda ärenden tilldragit sig min uppmärksamhet är innehållet i de av militieombudsmannen utfärdade åtalsinstruktionerna. Jag vill i detta sammanhang icke uttala något omdöme om huruvida innehållet i dessa är rik-

Ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

tigt. Jag utgår emellertid ifrån att så är fallet. För att kammarens ledamöter skola kunna förstå, vad jag har funnit värt att uppmärksamma i dessa ärenden, skall jag, fastän det tar litet tid, be att få läsa upp en del av innehållet i åtalsinstruktionerna.

I den förra åtalsinstruktionen yttrar militieombudsmannen: »Tryckfrihetsförordningen innehåller i § 1 mom. 1:o stadgande, att ej må någon i annan ordning eller i annat fall än denna lag stadgar kunna för tryckt skrifts innehåll tilltalas eller straffas. Ansvaret för innehållet i en tidning åvilar enligt § 1 mom. 18:o tryckfrihetsförordningen i första hand den som i egenskap av utgivare har utgivningsbeviset för tidningen. Vid sidan av utgivaren få icke de personer, som kunna betraktas såsom delaktiga i den genom publiceringen fullbordade gärningen, ställas till ansvar för sin medverkan vid tillkomsten av en tidningsartikel. De verkliga författarna till bidrag, som i en tidning influēt. äro i överensstämmelse härmed tillförsäkrade en rätt att vara anonyma; efterforskningar efter dem äro icke tillåtna. Denna anonymitetsrätt har enligt militieombudsmannens mening tydligt kommit till uttryck i § 1 mom. 15:o tryckfrihetsförordningen. Liksom den, vilken författat och insänt en artikel, icke får efterspanas och åtalas för denna del av tidningens innehåll, så torde den, som muntligen meddelat något, som i tidningen intagits, vara tillförsäkrad detta skydd. Utgivarens ställning såsom författare inför lagen kan sägas medföra, att alla andras bidrag till tidningen, vare sig de haft skriftlig eller muntlig form, spela rollen av allenast utgivarens upplysningskällor. Behovet av skydd för anonymiteten är ju också lika stort för båda dessa slag av meddelanden. Förbudet i tryckfrihetsförordningen mot åtal i annan ordning eller i annat fall än där stadgas är icke ställt i beroende av att utgivare eller annan enligt tryckfrihetsrättens regler ansvarig person verkligen kan ställas till ansvar. Skyddet för anonymiteten torde likaledes vara alldeles oberoende av svaret på frågan, om tidningens uppgifter innehålla något brottsligt eller icke. Vare sig innehållet i det meddelande, som överbringats till en tidning, i och för sig är brottsligt eller icke, kan saken emellertid kompliceras därav, att själva överbringandet av meddelandet till tidningen i bådadera fallen kan innebära ett tjänstefel. Brott mot allmän lag, förövat i tjänsten, kan jämväl innefatta brott mot en tjänsteplikt, som framgår ur särskilda reglementen och instruktioner eller kan härledas ur sakens egen natur. Då till grund för en brottslig tidningsartikel ligger ett meddelande från en tjänsteman, bortfaller, såsom förut utvecklats, meddelarens ansvar för innehållet. När på detta sätt gärningens straffbarhet ur en synpunkt bortfaller, torde även dess straffbarhet ur tjänstefelssynpunkt böra bortfalla. Om så ej är fallet, skulle skyddet för tidningarnas medarbetare vara av ringa värde för dem, som äro underkastade ansvar för tjänstefel. Ett ytterligare skäl att ej tillåta åtal ens för tjänstefelet är, att ett sådant åtal förutsätter, att anonymiteten röjes. Man synes således komma till det resultatet, att då en brottslig tidningsartikel eller vissa däri ingående åtalbara uppgifter härröra från en person, som är underkastad ansvar för tjänstefel, exempelvis en krigsman, denne icke får för själva överbringandet dömas för tjänstefel. Detta resultat kan framstå såsom i viss mån otillfredsställande, särskilt därför att tjänstefelssynpunkten helt måste bortfalla vid bedömningen av utgivarens tryckfrihetsbrott.»

»Brott mot tjänsteplikt», fortsätter militieombudsmannen, »kan i vissa hit hörande fall föreligga, utan att innehållet i den publicerade artikeln i och för sig är brottsligt. Denna situation kan uppkomma, om militär personal ålades en tystnadsplikt, vilken går längre än vad som kan härledas ur 8 kap. allmänna strafflagen. Om man erkänner en rätt att här väcka åtal för tjänstefel, då uppgifter, som publicerats i en tidning, tillkommit genom brytande av tyst-

Ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)
nadsplikten, kan denna åtalsrätt komma att leda till inskränkning i friheten att få genom pressen framföra sina åsikter.» Detta militieombudsmannens uttalande måste jag tolka så, att han menar, att friheten att få genom pressen framföra sina åsikter måste gå före frågan, om tjänstefel därvid begås eller icke.

Militieombudsmannen fortsätter: »Åtalsrätten kommer också i konflikt med anonymitetsrätten. Även för dessa fall synes man därför vara nödsakad att draga konsekvensen, att tjänstefelet icke får åtalas, ehuru även här resultatet kan te sig såsom mindre tillfredsställande ur militär synvinkel.» Jag vill här inskjuta, att resultatet kan förefalla mindre tillfredsställande icke blott ur militär, utan också ur civil synvinkel.

I fortsättningen säger militieombudsmannen: »Enligt den här utvecklade ståndpunkten är således åtal uteslutet för ett tjänstefel, som består däri, att vissa i en tidning publicerade uppgifter utlämnats av en krigsman i dennes tjänst, och detta oberoende av om uppgifterna innehålla något brottsligt eller icke. Därav måste då följa, att utredning, huruvida en tidning till grund för sina uppgifter haft upplysningar från militär personal, icke kan motiveras därav, att utredningen toge sikte på ett begånget tjänstefel. Militär personal är tillförsäkrad rätt att genom pressen få framföra kritik över samhällsförhållandena, jämväl sådana som hänföra sig till försvaret. Anonymiteten kan för dem vara av värde såsom skydd mot missnöjesyttringar från förmäns sida, mot beskyllningar för bristande solidaritet eller kåranda och dylikt. För tidningarna är meddelarnas anonymitet av intresse, därför att den bidrager att hålla förbindelserna med allmänheten öppna. Omsorgen om anonymiteten kan sägas vara en del av skyddet för pressens frihet. Nu berörda förhör torde därför icke vara förenliga med grunderna för vår tryckfrihetsrätt.»

I den senare åtalsinstruktionen yttrar militieombudsmannen i huvudsak det samma, men tillägger därutöver: »Man synes således komma till det resultatet, att då en brottslig tidningsartikel härrör från en tjänsteman, denne icke får för själva överbringandet av uppgifterna dömas för tjänstefel. Detta resultat kan framstå såsom i viss mån otillfredsställande, särskilt därför att tjänstefelssynpunkten helt måste bortfalla vid bedömningen av utgivarens tryckfrihetsbrott.»

Vidare säger han: »Vad angår det fall, då innehållet i meddelande, som överbringats till tidning, ej är brottsligt, men överbringandet innebär tjänstefel, kan erinras om den situation, som uppstår, därest militär personal ålägges en tystnadsplikt, vilken går längre än vad som kan härledas ur 8 kap. allmänna strafflagen. Möjligheterna att med straffrättslig verkan ålägga en sådan tystnadsplikt torde icke kunna förnekas. Fråga vore emellertid, om denna tystnadsplikt kan upprätthållas i förhållandet mellan militärpersonalen samt pressen. Om man erkänner en rätt att här väcka åtal för tjänstefel, då en tidningsnotis tillkommit genom brytande av tystnadsplikten, kan denna åtalsrätt komma att leda till en inskränkning i friheten att få genom pressen framföra sina åsikter. Åtalsrätten kommer också i konflikt med anonymitetsrätten. Då vår lags ståndpunkt torde vara, att varje tidningsartikel rättsligen skulle behandlas såsom ett utgivarens eget uttalande och att artikelns tillkomst saknade relevans, synes man även för dessa fall vara nödsakad att draga den konsekvensen, att tjänstefelet icke får åtalas. Det kan icke förnekas, att den här utvecklade ståndpunkten medför olägenheter. Om den är riktig, kunna order om tystnadsplikt, vilka gå utöver de i allmän lag stadgade begränsningarna i tryckfriheten, utan påföljd överträdas genom meddelanden till pressen, vilka bleve publicerade, eftersom vederbörande militär icke kunde straffas för tjänstefel och något tryckfrihetsbrott icke blivit begånget. Denna situation skulle skarpt

Ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning. (Forts.)

framträda för det fall, att utgivaren av en tidning själv vore i militär tjänst. Därest han med brytande av den militära tystnadsplikten publicerade vissa militära uppgifter i sin tidning, torde han kunna ställas till ansvar därför endast i den för tryckfrihetsmål stadgade särskilda ordningen.»

Så långt har jag citerat militieombudsmannen. Slutsatsen av militieombudsmannens uttalande måste bli, att en tjänsteman, som med brytande av honom ålagd tjänsteplikt lämnar ett meddelande angående något, som bör och skall hållas hemligt, till en enskild person, vem som helst, kan straffas för det tjänstefel, vartill han sålunda gjort sig skyldig, men att, om den person, till vilken uppgiften lämnas, är en tidningsredaktör och denne intar uppgiften i tidningen, allt ansvar för den felande tjänstemannen förfaller, ja, man icke ens får göra efterforskningar efter vem den felande är. Enligt min uppfattning leder alltså tryckfrihetsförordningens ståndpunkt till synnerligen allvarliga konsekvenser, och det icke blott i nuvarande tider, utan även under normala tidslägen, och det icke blott när det gäller försvarets angelägenheter, utan även när det gäller rent civila förhållanden. Sålunda kan till exempel en tjänsteman i ett departement opåtal till en tidning lämna uppgifter angående intima förhållanden, varom han äger kännedom, och därigenom skada den regerings- eller den departementschef, vars tjänare han är; en anställd i ett statens affärsdrivande verk kan till en tidningsman lämna ut upplysningar om pågående förhandlingar med enskilda och en ledamot av en domstol, vare sig överrätt eller underrätt, kan med brytande av sin domared till en vid rätten närvarande tidningsman lämna upplysningar angående de rådslag, som rätten inom lyckta dörrar håller. I intet av dessa fall får åtal för tjänstefel äga rum, ja, ingen efterforskning får äga rum efter den skyldige för att söka isolera honom och hindra honom att för framtiden komma i besittning av dessa kunskapskällor.

Ett sådant sakernas tillstånd är enligt min uppfattning icke tillfredsställande. Jag förstår till fullo, att man måste vara försiktig, när det gäller de upplysningskällor, som pressen behöver för sina informationer, och jag förstår också, att man här är inne på ett ömtåligt område. Men jag är icke övertygad om att pressens uppgift i ett demokratiskt samhälle och principen om en obegränsad tryckfrihet skola vara avhängiga av rätten att erhålla upplysningar under sådana förhållanden, att tjänstefel begås. Jag anser icke, att här behöva föreligga motsättningar mellan två viktiga statsintressen, å ena sidan tryckfriheten och å den andra den nödvändiga sekretessen. Det förefaller mig, som om man vid en förutsättningslös utredning skulle kunna nå ett resultat, som med beaktande av olika intressen kunde anses tillfredsställande ur statsnyttans synpunkt.

Jag har ansett de av mig nu berörda förhållandena vara av sådan art, att de borde komma till kammarens kännedom, och jag undrar, om det icke kunde vara lämpligt att man i samband med den utredning, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har utlovat rörande tryckfrihetsförordningens bestämmelser, ägnade någon upmärksamhet även åt av mig nu påtalade förhållanden.

Häri instämde herr *Herlitz*.

Efter härmed slutad överläggning lades förevarande utlåtande till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av utskökningslagen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m.; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 81, 89, 90, 92 och 93.

Anmälde statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 33, till Kungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att andra kammaren beträffande utskottets utlåtande nr 20 fattade samma beslut som första kammaren.

*Interpellation
om elektrifiering
av järnvägen Billeberga—
Landskrona.*

Herr **Bondeson** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Den 1 februari innevarande år invigde chefen för kommunikationsdepartementet elektrifieringen av järnvägen Hälsingborg—Eslöv. Beslut om denna elektrifiering fattades av 1941 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 till samma riksdag.

Större delen av den sålunda elektrifierade järnvägslinjen utgöres av den bana, som tidigare ägdes av Landskrona—Eslövs Järnvägsaktiebolag, vars aktier genom beslut av 1938 års riksdag förvärvades av staten.

Vid denna försäljning mottog Landskrona stad, som innehade aktiemajoriteten i nämnda bolag, de mest kategoriska försäkringar om lojal behandling från statens järnvägars sida. I förlitande härpå ansågos såsom helt obefogade farhågorna för att Landskrona stad trafiktekniskt skulle komma i ett försämrat läge, sedan staden avhänt sig aktierna, och på grund härav beslöto även stadsfullmäktige godkänna försäljningen. Vid behandlingen därav i stadsfullmäktige utgick man på grund av de avgivna försäkringarna från den förutsättningen, att, därest järnvägslinjen Hälsingborg—Eslöv skulle komma att elektrifieras, denna elektrifiering även skulle föras fram till Landskrona, d. v. s. att även den 11 km långa linjen Billeberga—Landskrona skulle inbegripas däri. Detta har emellertid icke skett. Sedan statens järnvägar övertog nämnda järnväg, har huvudlinjen blivit Hälsingborg—Eslöv, under det att linjen Landskrona—Eslöv snarast fått karaktären av en bibana, vilket förhållande efter den nu genomförda elektrifieringen blivit ännu mera markerat. Järnvägsstyrelsen uteslöt helt enkelt denna bandel från sina elektrifieringsplaner. Då riksdagsbeslutet 1941 fattades om elektrifieringen av linjen Hälsingborg—Eslöv, avvisade även riksdagen en motion (II: 258) av herr Nilsson i Landskrona om

Interpellation om elektrifiering av järnvägen Billeberga—Landskrona.
(Forts.)

elektrifiering av jämväl linjen Landskrona—Billeberga med den motiveringen, att utredning därom icke förelåg från järnvägsstyrelsens sida.

Landskrona är en stad på ca 22 000 invånare och alltså en av de större städerna i Sverige. Staden är mycket beroende av sin högt utvecklade industri, varav bl. a. kan nämnas Aktiebolaget Landsverk, vars produktion till stor del utgöres av krigsmateriel för statens räkning. Utvecklingsmöjligheterna för industrien och därmed även för Landskrona stad äro i sin tur givetvis starkt beroende av goda kommunikationer, och behovet därav — bl. a. genom elektrifiering av berörda bandel — har från Landskrona stad vid flera tillfällen officiellt framhållits. Trafiken på staden kan i omfattning och intensitet väl mäta sig med många av de linjer, som redan elektrifierats.

Enligt sakkunniga beräkningar lär en elektrifiering av linjen Landskrona—Billeberga kunna ske för en relativt ringa kostnad, och betydelsen av en dylik åtgärd för stadens del kan icke underskattas. Någon elektrifiering av hela bangården i Landskrona lär icke vara behövlig; endast två eller tre spår måste elektrifieras. Drifkostnaderna komma säkerligen att ställa sig synnerligen förmånliga, då denna bandel utgör en sådan bilinje, där rätt mycken »dödtid» uppstår och på grund därav relationen mellan förbrukningen av elektrisk energi och kol bör bliva gynnsammare än för linjen Hälsingborg—Eslöv.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 95 till 1941 års riksdag angående elektrifiering av bl. a. banan Hälsingborg—Eslöv fanns intagen en uppställning över de bandelar, som järnvägsstyrelsen ansåg böra ifrågakomma till elektrifiering närmast efter stambanan genom övre Norrland. Urvalet för denna uppställning hade enligt järnvägsstyrelsen skett med hänsyn tagen dels till respektive banlinjers trafikuppgifter, dels till deras järnvägsgeografiska läge intill andra redan elektrifierade bandelar, varigenom en elektrifiering tedde sig naturlig samt dessutom på förhand kunde antagas giva det relativt bästa ekonomiska utbytet. Dessa urvalsprinciper måste givetvis anses äga full giltighet även vid den fortsatta elektrifieringsplaneringen och på grund därav motivera i nuvarande läge en elektrifiering av linjen Landskrona—Billeberga.

På grund av vad sålunda anförts får jag härmed anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa följande frågor:

- 1) Anser herr statsrådet att elektrifiering av järnvägen Billeberga—Landskrona snarast bör komma till stånd?
- 2) Därest så är förhållandet, ämnar herr statsrådet snarast vidtaga åtgärder för genomförande av sådan elektrifiering?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.25 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 19 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 85, angående ändrade bestämmelser om ersättning för flyttningskostnad åt befattningshavare i statens tjänst;

nr 86, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark;

nr 87, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 27 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;

nr 88, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 8 förordningen den 17 maj 1935 (nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet;

nr 91, angående anslag till inredning och utrustning vid veterinärhögskolan;

nr 94, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 23 maj 1924 (nr 130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap;

nr 95, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 51 § lagen den 12 augusti 1910 (nr 88 s. 1) om aktiebolag;

nr 96, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m.;

nr 99, angående anslag till statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter; samt

nr 104, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom.

Justerades protokollen för den 12 och den 15 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Under hänvisning till bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden fr. o. m. den 4 t. o. m. den 19 februari 1944.

Lerum i februari 1944.

Georg Andréén.

Härmed intygas, att professor *Georg Andréén*, f. 1890, på grund av peritendinitis humeroscapularis dextr. varit helt oförmögen till arbete under tiden fr. o. m. den 4 februari t. o. m. den 19 februari 1944 samt att följande föreskrifter givits, diathermibehandling och röntgenbehandling (den senare under tiden 15 februari—19 februari på Sahlgrenska sjukhuset).

Göteborg den 17 februari 1944.

Magnus Strandqvist,
t. f. överläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 34, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45 till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 81, med förslag till lag om redovisningsmedel, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 89, angående förvärv av Sölvesborg—Olofström—Älmhults järnväg;

nr 90, angående statsbidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor m. m.;

nr 92, angående inköp av vissa vattenfallsandelar i Indalsälven och Faxälven m. m.; samt

nr 93, angående anslag till vissa nya kraftstationer m. m.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 85—88, 91, 94—96, 99 och 104.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för luftfartsfonden för budgetåret 1944/45 m. m.;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under luftfartsfonden gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder gjorda framställning om anslag till luftfarts-lånefonden;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om kapitalbudgetens omläggning m. m.;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1944/45 m. m.; och

nr 34, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 4, i anledning av väckta motioner om avskaffande av den allmänna omsättningskatten;

nr 5, i anledning av väckta motioner angående åstadkommande vid taxering av jordbruksinkomst av en rättvisare uppskattning av i hushållet förbrukade naturprodukter; och

nr 6, i anledning av väckta motioner om skattebefrielse för pensionstillägg enligt lagen om folkpensionering;

första lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1933 (nr 472) om förbud mot politiska uniformer;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt den hänvisats till lagutskott;

nr 6, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång;

nr 7, i anledning av väckta motioner om förlängd lagstadgad semester för vissa gruvarbetare; och

nr 8, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i lagen om semester; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsanvisning;

nr 4, i anledning av väckt motion om åtgärder för ett bokföringsmässigt klarläggande av jordbrukets lönsamhet m. m.;

nr 5, i anledning av väckt motion angående främjande av företagsamhet och familjebildning vid jordbruket;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av kronans fordran å landsfiskalen A. Ryd på grund av eftersatt byggnadsskyldighet m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för C. Axelsson från betalningsskyldighet till kronan på grund av fastighetsförvärv; och

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av personalförteckning för domänverket m. m.

Justerares protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.13 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.